

LESTIPS 3DE GRAAD LAGER

Auteur: Jan Van Coillie

Gedicht: 'Wat je moet doen als je je zorgen maakt over je beste vriend of vriendin' van Edward van de Vendel

TIP 1: KLASGESPREK VOORAF

Start met een gesprek over (het verlies van) vriendschap. Enkele voorbeeldvragen: Wat is voor jou het belangrijkste bij echte vriendschap? Hoe merk je dat er iets fout zit tussen jou en je vriend(in)? Hoe kan vriendschap stuk gaan, door welke oorzaken, om welke redenen?

Lees de titel van het gedicht: 'Wat je moet doen als je je zorgen maakt over je beste vriend of vriendin'. Wat roept de titel bij je op? Waarover zou je je zorgen kunnen maken? Wat moet/kun je dan doen?

TIP 2: SCHRIJVEN VAN BEGIN TOT EIND

Overhandig de leerlingen de eerste vier en de laatste drie regels van het gedicht en laat ze het middenstuk zelf invullen. Geef daarbij de volgende afspraken mee:

- Schrijf korte regels, niet langer dan de eerste regel. Langere zinnen mag je splitsen. Denk dan goed na waar je splitst. Door een of meer woorden op een volgende regel te plaatsen, kun je die extra nadruk geven en de lezer in de vorige regel even in spanning laten, zoals in de eerste regels van het gedicht.
- Rijm mag, maar moet zeker niet.
- Je mag het gedicht zo lang of kort maken als je zelf wil.

TIP 3: POËZIE-PUZZELEN

Fotokopieer het gedicht en verknip het in strookjes van twee of vier regels. Laat de leerlingen individueel of in kleine groepjes het gedicht terug samenstellen. (Het rijm kan daarbij helpen). Achteraf laat je vergelijken met het origineel.

TIP 4: SPELEN MET VORM

Van gedichten wordt gezegd dat vorm en inhoud één zijn. Anders dan in verhalen kun je in een gedicht geen woord verplaatsen, weglaten of toevoegen of de inhoud verandert en de vorm past niet meer. Hierbij spelen bouwstenen als rijm, herhaling en beeldspraak een belangrijke rol.

Rijm

Vóór je het gedicht helemaal laat lezen, geef je de leerlingen een kopie waarop je de rijmwoorden hebt weggewist. Laat ze die individueel of in kleine groepjes invullen. Als dat gebeurd is, vergelijken ze met het origineel.

Herhaling en opsomming

Laat de leerlingen in het gedicht de herhalingen en opsommingen onderstrepen (je vindt er bij het begin, r. 1-4 en slot, r. 30-35). Waarom gebruikt de dichter die? Wat is het effect ervan?

Beeldspraak

De dichter maakt de vriendschap bijzonder door die voor te stellen als een persoon. Met een geleerd woord noemen we dit 'personificatie'. In welke zinnen of woorden doet de dichter dat? (bv. 'Misschien heeft onze vriendschap griep', 'Misschien moet onze

LESTIPS 3DE GRAAD LAGER

Auteur: Jan Van Coillie

Gedicht: 'Wat je moet doen als je je zorgen maakt over je beste vriend of vriendin' van Edward van de Vendel

vriendschap een tijdje naar bed', 'En springt daarna onze vriendschap weer blij in het rond' ...). Elders in het gedicht schrijft hij ook bijzondere dingen over een gesprek en over grapjes. Wat schrijft hij daarover? Waarmee vergelijkt hij dat gesprek en die grapjes? Waarvoor gebruik je woorden als 'verlept' en 'waren aan water toe' normaal gezien?

Laat je leerlingen vervolgens zelf personificaties of vergelijkingen maken rond 'vriendschap'. Voor de personificaties kun je bij 'de vriendschap' positieve of negatieve werkwoorden laten schrijven die je normaal bij mensen schrijft, bijvoorbeeld 'de vriendschap huppelt, danst ...' of 'de vriendschap zwijgt, huilt'. Vergelijkingen laat je maken door de volgende woorden te laten aanvullen: 'vriendschap is net als ...'. Je kunt deze schrijfoefening voorbereiden door eerst positieve en negatieve bijvoeglijke naamwoorden te laten noteren bij 'vriendschap', als antwoord op de vraag hoe vriendschap kan zijn: 'fijn', 'warm' ... of 'kapot', 'koud' en vervolgens dingen, dieren ... die dat ook kunnen zijn, bijvoorbeeld: 'onze vriendschap is als een kampvuur', 'onze vriendschap is als een kapotte schommel', 'onze vriendschap is als een weggegooid knuffelbeer'. Als ze een sterk beeld vonden, kunnen de leerlingen dat verder uitwerken tot een gedicht.

TIP 5: VERBEELDEN

De beeldspraak in het gedicht prikkelt de verbeelding. Laat de leerlingen een tekening maken bij het gedicht. Ze kunnen zich laten inspireren door het hele gedicht of door een of meerdere regels. Hang de tekeningen op in de klas en laat ze vergelijken met de tekening van Martijn van der Linden in de bundel.

TIP 6: BIJZONDERE TITELS

De bundel waaruit het gedicht komt, is heel bijzonder. Elk gedicht begint met de woorden 'Wat je moet doen als'. In welk soort teksten gebruik je die woorden? (handleidingen, instructies, bijsluiters ...). Ook de titels van andere gedichten kunnen inspireren om bijzondere gesprekken te voeren of zelf gedichten te schrijven. Ze doen immers wat echte poëzie doet: je op een bijzondere manier naar de werkelijkheid laten kijken. De volgende twee titels roepen alvast heel verschillende gevoelens op: 'Wat je moet doen als je over een nijlpaard struikelt' en 'Wat je moet doen als je opa steeds meer vergeet'.

TIP 7: MEER GEDICHTEN OVER VRIENDSCHAP

Drie van mijn favoriete gedichten over vriendschap:

- ✦ Edward van de Vendel, 'Crusoe'. In: *Bijna alle sleutels*, Querido, 1998.
- ✦ Kees Spiering, 'Nogmaals verraad'. In: *Dag rots*, Divers, 2001.
- ✦ Willem Wilmink, 'Mijn vriendje David'. In: *Verzamelde liedjes en gedichten*. Bert Bakker, 2004.

Meer gedichten over vriendschap vind je in:

- ✦ *Voel je wat ik voel? De 450 mooiste gedichten over gevoelens voor kinderen*. Samengesteld door Jan Van Coillie, Afdeling 'Vriendin vrienduit', p. 92-100, Davidsfonds/Infodok, 2009.
- ✦ *Dichter. Tijdschrift met gedichten voor kinderen van 6 tot 106*. N° 9, Thema vriendschap, Plint, 2018.